

Kapot kompas

Kort geleden werd ik gebeld door een journalist van RTL Nieuws. De vraag was nu of ik een meneer K kende, een ICT-topbaas bij het UWV. Ja die kende ik, zij het oppervlakkig en vooral via-via. Of ik wist dat topambtenaar K een ICT-bedrijf had en zijn eigen mensen inhuurde. Ja dat wist ik ook, net als duizend anderen in en rond de UWV-organisatie. Wat ik er van vond, moreel gezien. Nou, behoorlijk corrupt natuurlijk, wat anders? Maar het geval K was niet nieuw en ook niet uniek. K had al jaren een bedrijf met een stuk of vijftien applicatiebeheerders die hij via IBM inzette op een van die nooit eindigende ICT-programma's waarin overheidsorganisaties grossieren. Zelf was K permanent ingehuurd als de interim [LOL] manager van dat programma, dus de situatie van inhuur van eigen mensen bestond al sinds jaar en dag. Binnen UWV staan K en zijn mannen goed bekend. Ik kende zelf of van horen zeggen wel een paar veel ernstiger gevallen uit het recente verleden. Ik zei dus tegen de journalist dat de constructie met ambtenaar K overduidelijk niet door de beugel kon, maar suggereerde ook om liever te kijken naar de beruchte ondernemer P die als interim manager door de inzet van vele tientallen incapabele inhuurkrachten van zijn eigen of bevriende bedrijfjes de zaak voor tientallen miljoenen zou hebben gefleest.

Afijn, twee weken later, op 12 juli, kwam RTL Nieuws met de *scoop* over UWV topambtenaar K en zijn bedrijf A2B met als werkgever respectievelijk enige klant het UWV. De zaak K was gewoon te gemakkelijk. K stond in het officiële organogram van het UWV, de KvK informatie klopte en K's werknemers stonden netjes op LinkedIn als werknemer van A2B en ingezet bij UWV – de sukfels! De *talking heads* maakten het af: een ethiekprof sprak van een schijnconstructie en een Kamerlid vroeg om een onderzoek door de Rijksrecherche. *Slam-Dunk! Case closed.* Behalve dan dat UWV zelf aangaf geheel niet in te zien dat er iets verkeerd was. Van minister Kamp moest men stoppen met het inhuren van interim managers en dus had men K geprest om in dienst te treden. Over voetvolk was niets gezegd dus de inhuur daarvan kon gewoon doorgaan. Wel was er afgesproken dat K de inhuur zou overlaten aan anderen en was de zaak ook voorgelegd aan het interne integriteitsbureau en die vond het ook goed. Ja, de top van UWV wist van de hoed en de rand en nee, er was formeel geen enkele regel overtreden.

Opgeleid aan de Christelijke Vrije Universiteit in de lichte van Balkenende, Bos en Rouvoet, ben ik verbijsterd over zoveel naïviteit – als dat het is. Natuurlijk hoeft K niet te regelen dat

zijn mensen worden ingehuurd: als er mensen van K worden aangeboden weet iedereen natuurlijk meteen hoe laat het is. Want zo werkt corruptie: niet door bedreigingen of gevulde enveloppen maar primair door wederzijds begrip en stille hints. Kort en goed laat de top van een organisatie waarin jaarlijks twee miljard aan belastinggeld omgaat, waarvan officieel een kwart aan ICT, weten dat men niet beschikt over een moreel kompas. Onder druk van de publiciteit gaat men de K-constructie beëindigen, maar overduidelijk *contre coeur*.

Alsof het allemaal niet erg genoeg is komt nu minister Kamp – beslist een integere politicus en zeker niet naïef dacht ik – met het besluit dat er een *intern* onderzoek gaat plaatsvinden naar de gang van zaken. Ambtenaren van UWV mogen nu dus gaan uitzoeken of hun eigen topmanagement correct heeft gehandeld. *Yeah, right.* Daar gaat vast veel uitkomen. Nog even en de interne accountantsdienst van UWV mag de jaarrekening opstellen. Het meest trieste van de hele affaire K is dat de 99 procent integere medewerkers van UWV vanuit zowel de top van hun bedrijf als vanuit hun ministerie de boodschap hebben gekregen dat ze maar beter geen melding kunnen maken van corrupte constructies, want aan de top en in de politiek gelden andere normen. Dat iedereen die boodschap begrijpt werd me ook duidelijk toen ik een paar bekenden vroeg of er op dit moment nog andere dubieuze affaires spelen. Binnen 24 uur lagen er vier actuele corruptiegevallen op mijn bordje die volgens mijn informanten breed in de organisatie bekend zijn.

Het is tijd dat we ons gaan realiseren dat het op een aantal plaatsen echt goed mis is met het normbesef van topbestuurders en dat corruptie veel vaker voorkomt dan we denken. En misschien kunnen we dan meteen onderkennen dat ICT, waar vaak grote bedragen worden uitgegeven aan dingen die weinig mensen begrijpen, bij dit alles een *hotspot* is. Corruptie in een organisatie is als kanker: je bestrijdt die gericht en agressief of het zaait uit en het vergiftigt alles. De afwikkeling van affaire K door UWV, minister Kamp en het parlement is daarom een testcase van nationaal belang. De vraag is of het uitgangspunt "een beetje integer kan niet" dat twintig jaar geleden als norm werd gesteld nog in leven is. Ik ben bang van niet. (Bekijk de RTL uitzending: <http://tinyurl.com/kapotkompas-uwv>)

René Veldwijk

Dr. R.J. Veldwijk (rene.veldwijk@faapartners.com) is partner bij FAA Partners, een onderdeel van de Ockham Groep.